

Tomasz Pudłocki, *Aleksander Steinhardt – przede wszystkim lekarz*, „Nasz Przemysł” 2009, nr 1, s. 42

Aleksander Steinhardt

Wśród wielu typowych postaci przedwojennego Przemysła do jednych z najbardziej rozpoznawalnych należał dr Aleksander Steinhardt. Był on nie tylko jednym z najlepszych ówczesnych lekarzy, długoletnim dyrektorem miejscowego Szpitala Żydowskiego, ale i postacią, która jako świadek historii pozostawiła wspomnienia dotyczące swoich przeżyć z czasów Holocaustu, będące do dziś ważnym źródłem z tej tematyki.

Aleksander Steinhardt urodził się 10 kwietnia 1882 r. w wiosce Huków koło twierdzy chocimskiej (w ówczesnej Rosji), jako syn Abrahama i Rozy. Pochodził z bardzo religijnej rodziny, dlatego też przez 10 lat (od 3 do 13 roku życia) uczęszczał do miejscowego chederu (żydowskiej szkoły religijnej dla chłopców). Szybko jednak okazało się, że młodego Saszę (tak był nazywany przez najbliższych) nie interesuje wykształcenie religijne w takim stopniu jak świeckie, dlatego w wieku 13 lat zdecydował się uciec z domu. Przekroczył nocą graniczną rzekę Zbrucz i wbrew woli rodziców zamieszkał u swego wuja w Tarnopolu. Tam uczęszczał do I Gimnazjum, które ukończył w 1905 r. Dorabiał do czesnego lekcjami hebrajskiego i przygotowywaniem młodych chłopców żydowskich do Bar Micwy.

Po zdaniu matury zapisał się na Wydział Medyczny Uniwersytetu Wiedeńskiego, gdzie pod kierunkiem prof. Fryderyka Schauta 23 XII 1910 r. obronił doktorat z medycyny. W międzyczasie praktykował

w III klinice uniwersyteckiej od 1 X 1908 do 1 VII 1909 r., po czym jeszcze przez trzy lata pracował w szpitalach państwowych w Wiedniu. W 1913 r. przeniósł się do Glinian, koło Lwowa, gdzie otworzył prywatną praktykę.

Kiedy w sierpniu 1914 r. wybuchła I wojna światowa został zmobilizowany do armii austrowęgierskiej, gdzie służył do listopada 1918 r. Był lekarzem frontowym, piechoty w Galicji i we Włoszech. Zaraz po odzyskaniu niepodległości, w listopadzie 1918 r., zgłosił się do Wojska Polskiego, gdzie dośłużył się stopnia kapitana. Uczestniczył latem 1920 r. w wojnie polsko-bolszewickiej.

Ze względu na to, że jego jednostka służyła w Przemyślu, tu postanowił osiaść na stałe. Było to związane m.in. z faktem, że nad Sanem poznał i poślubił w grudniu 1918 r. Janinę Feingold (córkę Wilhelma i Cipory), pochodzącą z bogatej kupieckiej miejscowej rodziny. Z tego związku doczekał się pięciu synów i córki. Po ślubie zdecydował się opuścić armię i otworzyć prywatną praktykę przy ul. Piotra Skargi 12.

Kiedy po działaniach wojennych miejscowa gmina żydowska postanowiła odbudować zniszczony Szpital Żydowski (m.in. dzięki wsparciu finansowemu z fundacji Żydów amerykańskich JOINT) dr Steinhardt został mianowany w 1923 r. jego dyrektorem. Z okazji 10-lecia odbudowy szpitala pod jego kierunkiem wydano specjalną okolicznościową publikację *Szpital Żydowski w Przemyślu (Księga Jubileuszowa) 1924-1934*, Przemyśl 1934, w której umieścił szereg własnych artykułów. Poza obowiązkami w Szpitalu Żydowskim dr Steinhardt pracował jako

prymariusz Wydziału Chorób Wewnętrznych w Szpitalu Miejskim.

W dn. 1 IX 1939 r., a więc w pierwszym dniu działań wojennych II wojny światowej, został, jako oficer rezerwy, zmobilizowany i wydelegowany do otwarcia szpitala polowego w seminarium greckokatolickim w Przemyślu. Po 10 dniach ruszył w kierunku wschodniej granicy wraz z wycofującymi się oddziałami Wojska Polskiego. Po klęsce wrześniowej wrócił do Przemyśla, gdzie nadal pracował w upaństwowionym Szpitalu Żydowskim jako główny zarządca (pod rosyjskim kierownictwem) i ordynator Wydziału Chorób Wewnętrznych.

Po tygodniowych walkach o Przemyśl w czerwcu 1941 r. i opanowaniu całego miasta przez nazistów, dr Steinhardt stracił pracę i dorabiał pracami fizycznymi podczas prac polowych w Bakończycach pod Przemyślem. Leczył też pracujących tam robotników rolnych. Później został przesiedlony do getta. Udało mu się stamtąd uciec do Lwowa pod przybranym nazwiskiem Władysław Bauch. Ze Lwowa udał się do wioski Tarnawa Niżna, u źródeł Sanu, pracując w gospodarstwie rolnym p. Górskiego. Próbował do Tarnawy ściągnąć swoją żonę. Niestety, po drodze, na stacji kolejowej w Stryju, Janina została rozpoznana przez Ukraińców i aresztowana. Ślad po niej zaginął.

Dr Steinhardt ze względu na mordy nacjonalistów ukraińskich na Polakach w Bieszczadach uciekł we wrześniu 1944 r. do Użhorodu, gdzie doczekał „wyzwolenia” przez Armię Czerwoną. Wrócił następnie do Przemyśla. Niestety, jego mieszkanie zajęli Polacy. Zdecydował się jednak otworzyć prywatną praktykę

przy ul. Dworskiego. Niestety, warunki życia i atmosfera pomiędzy mieszkańcami miasta (generalnie wroga wobec Żydów i Ukraińców) zmusiły go do opuszczenia Przemyśla w grudniu 1945 r., kiedy to przekroczywszy granicę w Czechosłowacji przyjechał do Monachium. Został osadzony w obozie dla uchodźców w Landsberg Om Lecht. W 1946 r. zezwolono mu na powrót do pracy lekarza na terenie Obozu.

We wrześniu 1947 r. otrzymawszy wizę do Izraela opuścił Monachium i przyjechał do Bergen Belsen, gdzie znajdował się punkt organizacyjny dla Żydów opuszczających Niemcy (w pobliżu byłego obozy zagłady). Niestety, wkrótce po przyjeździe, ze względu na nie najlepszy stan zdrowia i silne przeżycia w ostatnich latach, dr Steinhardt dostał ataku serca i zmarł 27 września 1947 r. Został pochowany na Międzynarodowym Cmentarzu w Bergen Belsen, w sektorze brytyjskim, obok tysięcy ofiar Holocaustu.